

Utlåtande 2016:41 RIV (Dnr 106-876/2015)

Stopp för kommunalt finansierad modersmålsundervisning i förskolan

Motion (2015:35) av Maria Danielsson (-) och Martin Westmont (SD)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2015:35) av Maria Danielsson (-) och Martin Westmont (SD) om
”Stopp för kommunalt finansierad modersmålsundervisning i förskolan”
anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Olle Burell anför följande.

Ärendet

Maria Danielsson (-) och Martin Westmont (SD) har lämnat en motion där de föreslår att ingen hemspråks- eller modersmålsundervisning ska ske på skattebetalarnas bekostnad i Stockholm kommuns förskolor.

I motionen framförs att modersmålsundervisning inte förbättrar förutsättningarna i förskolan och samhället för barn med annat ursprung och annat modersmål än svenska.

Istället menar förslagsställarna att modersmålsundervisning endast genererar ökade kostnader samt ytterligare förstärker segregation från övriga svenska samhället.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret hänvisar till skollagen 8 kap 10 § och anför att förskolorna enligt lag och läroplan har i uppdrag att medverka till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Vidare pekar man på att modersmålsstödet är en integrerad del av förskolans ordinarie verksamhet och att inga särskilda medel finns för det i stadens budget.

Utbildningsnämnden pekar likt stadsledningskontoret på skollagen och läroplanen samt att det inte finns några medel särskilt avsatta, bland annat eftersom det inte finns någon modersmålsundervisning i förskolan likt den i grundskolan. Modersmålsstöd är en integrerad del av verksamheten i förskolan. Vidare understryker man vikten av att tidigt stötta barnens språkutveckling och att man i det arbetet alltid utgår från barnens behov.

Arbetet med språkutvecklingen finns formulerad i stadens förskoleprogram.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd hänvisar också till skollagen och till förskolans uppdrag att både utveckla barns svenska språk och sitt eventuella modersmål. Stadsdelen har ett språkprogram vars syfte är att främja alla barns språkutveckling, med särskilt fokus på flerspråkighet. Modersmålet lyfts fram som en viktig grund för att utveckla ett bra andraspråk.

Flerspråkighet ses som en tillgång av nämnden i det samhälle vi lever i idag.

Östermalms stadsdelsnämnd hänvisar också till skollagen och uppdraget som förskolan har att utveckla barns språk och modersmål. Flerspråkiga miljöer ger barn bättre förutsättningar och möjligheter att lära sig svenska och även utveckla andra färdigheter inom andra områden. Vidare lyfter

stadsdelsförvaltningen fram att förskolan inte har någon modersmålsundervisning så som grundskolan utan att modersmålsstödet är integrerat i verksamheten. Det finns därmed inga extra kostnader för arbete med barns språkutveckling utan det är en del av den ordinarie verksamheten.

Mina synpunkter

Alla barn har rätt till sitt språk och en god språkutveckling, vilket anges i svensk skollag och finns beskrivet i läroplanen. Alla föräldrar med barn i Stockholms förskolor ska känna sig tryggt förvissade om att både färdigheter inom svenskspråkighet och flerspråkighet utvecklas på bästa sätt. Vi vet att ett gott stöd när det gäller barnets modersmål gynnar förståelsen och utvecklingen

av andra färdigheter både i förskolan och skolan. Den verksamhet som idag bedrivs av stadsdelarna gällande språkutveckling i förskolan ska fortsätta att stärkas de kommande åren.

Samtliga remissinstanser har understrukt förskolans roll och uppdrag enligt lag och läroplan. Remissinstanserna har också visat att det inte finns något som heter modersmålsundervisning i förskolan, utan att modersmålsstödet är integrerat i förskolans ordinarie verksamhet. Därför finns det inte heller några särskilda medel avsatta för modersmålsundervisning i förskolan. Med det anses motionen vara besvarad. I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2015:35) om stopp för kommunalt finansierad modersmålsundervisning i förskolan

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2015:35) av Maria Danielsson (-) och Martin Westmont (SD) om ”Stopp för kommunalt finansierad modersmålsundervisning i förskolan” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 16 mars 2016

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Olle Burell

Kerstin Tillkvist

Remissammanställning

Ärendet

Maria Danielsson (-) och Martin Westmont (SD) har lämnat en motion där de föreslår att ingen hemspråks- eller modersmålsundervisning ska ske på skattebetalarnas bekostnad i Stockholm kommuns förskolor.

I motionen framförs att modersmålsundervisning inte förbättrar förutsättningarna i förskolan och samhället för barn med annat ursprung och annat modersmål än svenska.

Istället menar förslagsställarna att modersmålsundervisning endast genererar ökade kostnader samt ytterligare förstärker segregation från övriga svenska samhället.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontoret tjänsteutlåtande daterat den 17 november 2015 har i huvudsak följande lydelse.

En stor andel av barnen i Stockholms stads förskolor har ett annat modersmål än svenska och förskolan har, oavsett huvudman, **enligt skollag och läroplan** i uppdrag att medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Arbetet med modersmålsstöd i stadens förskolor utgår från en inventering av barnets språkliga miljö och en dialog med föräldrarna. Modersmålsstödet ska i huvudsak vara en **integrerad del** i förskolans ordinarie verksamhet.

I kommentar (Regeringens proposition 2009/10:165) till Skollagen 8 kapitel 10§ beskrivs utgångspunkterna för förskolans arbete med barn med annat modersmål; *"Arbetet med att stödja barns språkutveckling är i första hand en pedagogisk fråga för förskolan. Barn lär i de vardagliga aktiviteterna, i lek och i skapande verksamhet."* Här framgår att förskolan därmed inte ska bedriva modersmålsundervisning på det sätt som sker i grundskolan.

Det finns **inte heller några särskilt avsatta medel för modersmålsundervisning** till förskolan i stadens budget.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen av

motion (2015:35) om stopp för kommunalt finansierad modersmålsundervisning i förskolan anses besvarad med vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2015 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 augusti 2015 har i huvudsak följande lydelse.

En stor andel av barnen i Stockholms stads förskolor har ett annat modersmål än svenska och förskolan har, oavsett huvudman, enligt skollag och läroplan i uppdrag att medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

I en kommentar till Skollagen 8 kap 10§ framgår att förskolan inte ska bedriva modersmålsundervisning på det sätt som sker i grundskolan. För modersmålsundervisning i förskolan finns därför inga särskilt avsatta medel i stadens budget.

Arbetet med modersmålsstöd i stadens förskolor utgår från en inventering av barnets språkliga miljö och en dialog med föräldrarna. Modersmålsstödet ska i huvudsak vara en integrerad del i förskolans ordinarie verksamhet.

Eftersom den tidiga språkstimulansen har stor betydelse för ett välutvecklat språk, oavsett vilket språk det gäller, är det viktigt att börja stötta barnets modersmål så tidigt som möjligt. Flerspråkiga pedagogers språkkunskap och kulturella kompetens används därför på ett flexibelt sätt och förskolornas miljö och material speglar förekommande språk och kulturer.

Där en majoritet av barnen har annat modersmål har många pedagoger högskoleutbildning i barns andraspråkutveckling. Ett verktyg för kartläggning av barns modersmål och personalens språkkunskaper i de kommunala förskolorna används.

Arbetet på det här området har formulerats i stadens förskoleprogram och stöds via fortbildning och handledning.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2015 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Gustav Johansson m.fl. (M) och Peter Backlund (L), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Claes Karlsson (KD) som instämde i det särskilda uttalandet från (M) och (FP).

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

En stor andel av barnen i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings förskolor har ett annat modersmål än svenska. I stadsdelen har ca 42 % av de inskrivna barnen i den kommunala förskolan ett annat modersmål än svenska. Enligt skollag och läroplan, oavsett huvudman, så har förskolan i uppdrag att medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

I förskolan bedrivs dock inte modersmålsundervisning på det sätt som görs i grundskolan utan modersmålsstöd ska vara en integrerad del av den ordinarie verksamheten.

Förvaltningens Språkprogram utgör grunden för de språkutvecklande arbetssätt som de kommunala förskolorna använder. Syftet med programmet är att främja alla barns språkutveckling, med särskilt fokus på flerspråkighet. Modersmålet är det språk som man lär sig under sina första år. I stadsdelen finns idag många andra modersmål än svenska.

Många barn växer upp med flera språk och är flerspråkiga redan när de börjar i förskolan. Modersmålet är en tillgång, grunden för en positiv identitetsutveckling och viktig för att utveckla ett andraspråk.

Språkarbetet i förskolorna utgår från en inventering av barnets språkliga miljö och en dialog med berörda föräldrar där förskolan visar intresse för barnets modersmål och uppmuntrar att det talas i hemmet.

Modersmålet behövs också i kontakten med föräldrar, släktingar och andra som talar samma språk för att få tillgång till det egna kulturarvet och för att utveckla en stark identitet. På det här sättet kan individen utveckla en dubbel kulturtillhörighet i Sverige. Att kunna flera språk är också en tillgång i det samhälle vi lever i idag, både för individen och för samhället.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2015 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämna tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av Maria Antonsson (MP), tjänstgörande ersättare Marion Sundqvist (V), Birgit Marklund m.fl. (S), Jaime Barrios (V), Therese Carlborg m.fl. (M) och Mimmi Deljerud Engholm (FP), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Malin Björk (C) och Steven Crosson (KD) instämde i det särskilda uttalandet.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt skollagen (2010:800) 7 kap 10§ ska förskolan medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Av skollagen framgår att forskning visar att barn med utländsk bakgrund, som har goda kunskaper i sitt modersmål samt god kännedom om sin bakgrund och som vistas i flerspråkiga miljöer, har bättre möjligheter att lära sig svenska och även inhämta och utveckla färdigheter inom andra områden. Det räcker inte med att barnen talar sitt modersmål i hemmet.

Förskolan har en annan pedagogik än grundskolan. Förskolan har ett helhetsuppdrag vilket innebär att undervisningen, det vill säga de målstyrda processerna, ska ske under hela förskoledagen och inte under några enstaka stunder. Begreppet modersmålsundervisning förekommer inte i förskolan, arbetet med att stödja barns språkutveckling är i första hand en pedagogisk fråga. Barn lär i de vardagliga aktiviteterna, i lek och skapande verksamhet.

Förvaltningen har inga extra kostnader gällande arbetet med barns språkutveckling utan detta ingår som en del i den ordinarie verksamheten.

Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Gustav Johansson m.fl. (M) och Peter Backlund (FP) enligt följande.

Alliansen bifaller förvaltningens utomordentliga svar till skrivelsen. Utöver detta vill vi även anförda:

Precis som förvaltningen skriver i sitt tjänsteutlåtande, så utgör innehållet i skrivelsen en högst subjektiv åsikt som inte bygger på några fakta. Vi i alliansen tar kraftigt avstånd från denna text eftersom den så uppenbart utgår från en annan värdegrund än den vi står för.

Att neka unga barn att under sina bästa läroår lära sig sitt modersmål skulle vara mycket olyckligt. Genom att finansiera modersmålsundervisning bidrar vi till tvåspråkighet vilket dels medför förbättrad integration när barnen kan bli en väg in i samhället för föräldrar som inte har svenska som första språk. Dels är det också en investering i framtiden då vi vet att tvåspråkighet främjar handel och kulturellt utbyte med andra länder, effekter som till stor del bidrar till den ekonomiska tillväxten.

Östermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Maria Antonsson (MP), tjänstgörande ersättare Marion Sundqvist (V), Birgit Marklund m.fl. (S), Jaime Barrios (V), Therese Carlborg m.fl. (M) och Mimmi Deljerud Engholm (FP), enligt följande.

Barns rätt till att utveckla sitt modersmål är en lagstadgad rättighet. För oss på Östermalm är det en självklarhet att barn ska få en så god förskolemiljö som möjligt. Att få utveckla inte bara svenska språket utan även sitt modersmål är en grundläggande del av detta. Barnens bästa ska alltid stå i det främsta rummet och pedagogiken måste formas utifrån deras behov och förutsättningar. De barn som växer upp med ett annat språk än svenska får bättre förutsättningar när förskolan erbjuder stärkta kunskaper, genom språkstöd och språkutveckling, parallellt i modersmålet såväl som i svenska.

Utöver det som tidigare konstaterats vore det ett oansvarigt slöseri med resurser att låta bli att ta tillvara de olika språkbakgrunder som svenska barn har. Det berikar Sverige på ett samhällsekoniskt såväl som ett kulturellt plan. Samma resonemang följer självklart i fråga om hemspråks- och modersmålsundervisning i skolan, men är inte fokus i detta uttalande då skolfrågor ligger utanför stadsdelsnämndens ansvarsområde.

Motionen och dess undertecknare talar om att språkstöd kan och borde ses som en form av särbehandling. Det är en beskrivning som vi vänder oss starkt emot. Att låta varje barn utveckla sina kompetenser utefter sina förutsättningar handlar om att skapa lika möjligheter för de barn som går i våra förskolor. Flerspråkighet får aldrig ses som en nackdel - i en allt mer globaliserad värld är det tvärtom en fördel för såväl nationer som individer.